

Lars Bergström

Mer om maktforskning och värderingar

Falkemark menar att Dahls resultat är ett samhällsvetenskapligt resultat vars giltighet är beroende av värderingar, och att det sålunda är ett mot-exempel mot den ortodoxa doktrinen. Jag har invänt att Falkemark inte har givit något bra *argument* för att giltigheten av Dahls resultat skulle vara beroende av värderingar. Däremot har jag själv skisserat ett argument som skulle kunna användas för att visa detta. Jag har emellertid påpekat, *dels* att det argumentet bygger på en förutsättning (nämligen att påståenden om politisk viktighet är värdeomdömen) som inte är självklart riktig, och *dels* att den ortodoxa doktrinen egentligen inte skulle drabbas på något allvarligt sätt ens om argumentet vore helt vattentätt.

Falkemark invänder nu att jag inte har insett att Dahls kriterium på "politisk viktighet" är normativt (har "normativ status" och "värde-mässig natur"). Men detta var ju en av de tolkningsmöjligheter jag diskuterade! Den tycks emellertid inte kunna rädda Falkemarks resonemang, eftersom Dahls kriterium — om vi nu accepterar Falkemarks åsikt om att Dahl har ett sådant — så att säga kan "brytas ut" ur hans undersökning, utan att hans resultat därmed undermineras. Som jag visade kan detta ske genom en enkel modifikation av Dahls definition av "styrande elit".

Mot detta invänder Falkemark *dels* att (i) den modifierade definitionen är min och inte Dahls, och *dels* att (ii) även definitioner kräver motiveringar. Jag håller delvis med om detta, men det räddar på intet sätt Falkemarks resonemang.

Ty *om* Falkemark har tolkat Dahl rätt, så är ju min definition (i den version som utgår från Falkemarks tolkning) bara en kombination av två definitioner som är Dahls egna, nämligen en av "styrande elit" och en av "viktig politisk fråga". Min definition *följer* alltså från Dahls (givet Falkemarks tolkning), och kan därmed sägas vara hans i fullt tillräcklig grad.

För att lättare inse detta kan man tänka på följande sätt. Dahls resultat kan formuleras så här:

(R) Det finns ingen styrande elit i New Haven.

Enligt de två definitioner som Falkemark själv tillskriver Dahl betyder

(R) detsamma som:

(R') Ingen minoritet i New Haven får som den vill i alla frågor som är föremål för faktisk oenighet och förknippade med stora ekonomiska konsekvenser.

Dahls resultat kan man lika väl sägas vara (R') som (R). Och för att nå fram till (R') behövs ingen definition av vare sig "styrande elit" eller "viktig fråga". Så att även om dessa definitioner på något vis skulle ha "normativ status", så är detta irrelevant — eftersom de egentligen är överflödiga.

Om definitionerna ändå införs, så kan det vara rimligt att kräva att de också något motiveras — däri har Falkemark rätt. Men dessa motiveringar har inget med *resultatets giltighet* (sanning) att göra. Däremot kan de, i bästa fall, övertyga om en viss *formulerings lämplighet* för att uttrycka detta resultat. En person med andra politiska värderingar än Dahl skulle naturligtvis kunna hävda att formuleringen (R) är helt illegitim och vilseledande som ett uttryck för det som sägs i (R'), men han skulle ändå mycket väl kunna gå med på att (R') är sant eller giltigt, och att Dahl har visat detta. Därmed har han också gått med på att (R), tolkat på Dahls sätt — enligt Falkemarks läsning — är sant.

Finns det något i Falkemarks resonemang som tyder på att (R') bör uppfattas som ett värdeomdöme? Inte såvitt jag kan se. (Däremot kunde ju någon hävda att det alltid krävs politiska värderingar för att avgöra om en viss ekonomisk konsekvens är "stor" eller inte. Och i så fall kan man, analogt med mitt Mozartexempel, hävda att (R') — och därmed (R) — är ett politiskt-moraliskt värdeomdöme. Men det finns ju ingenting alls som tyder på att Falkemark resonerar på detta sätt!) Däremot har jag ju själv tidigare skisserat ett möjligt — men inte helt konklusivt — resonemang som går ut på att Dahls resultat är ett värdeomdöme (och alldeles nyss skisserade jag en annan variant).

Jag kan inte se att Falkemark i sina tidigare skrifter uttryckligen har hävdat att Dahls resultat är ett värdeomdöme. I sitt svar till mig gör han emellertid det, samtidigt som han starkt vill betona att man inte skulle kunna komma på eller inse detta utan en analys av hans slag. Det är väl

ändå litet magstarkt! Hans analys visar ju *inte* detta, och mitt eget resonemang — som är helt annorlunda än hans — utgick ju från en förut-sättning som han uttryckligen *bestrid*er, nämligen att Dahl inte definierar "viktig politisk fråga"!

Men låt oss nu ändå anta att Dahls resultat är ett värdeomdöme. (Jag vidhåller att detta ännu inte bevisats.) Skulle det därmed vara ett allvarligt motexempel mot den ortodoxa uppfattningen om värderingars roll i samhällsvetenskap? Här tycks Falkemark och jag återigen vara oense. (Att oenigheten nog delvis är skenbar framgår dock av att han tillskriver mig åsikter som jag inte har och inte har framfört, t ex den att Dahls resultat är något som "insmyger sig" i *Who Governs?*).

Vi kan väl ändå vara överens om att värdeomdömens giltighet är beroende av värdeomdömen (såvida de inte logiskt implicerar falska empiriska omdömen; jfr mitt Mozartexempel), och om att detta inte förnekas av den ortodoxa uppfattningen. Det strider väl inte heller mot den ortodoxa doktrinen att vissa samhällsvetenskapliga resultat, som normalt har uppfattats som rent empiriska, vid en närmare analys visar sig böra tolkas som värdeomdömen. Åtminstone sedan Gunnar Myrdals bok om *Vetenskap och politik i nationalekonomien* (1930) är väl detta rätt allmänt accepterat. Och själv har jag i alla händelser aldrig velat försvara den ortodoxi som skulle förneka detta. Men då skulle det inte heller strida mot den ortodoxa uppfattningen att Dahls resultat är ett värdeomdöme. (Om man sedan vill kalla ett sådant värdeomdöme "vetenskapligt" är väl mest en smaksak.)

Nu visar det sig också att Falkemark tydligen inte har velat påstå att det finns rent empiriska resultat inom samhällsvetenskapen, vilkas giltighet är beroende av värderingar (något som helt klart skulle strida mot den ortodoxa doktrinen). Jag måste erkänna att jag, åtminstone halvt om halvt, trodde att det var just detta som var hans tes. Om så inte är fallet, så tycks vi alltså på denna punkt vara helt överens. □